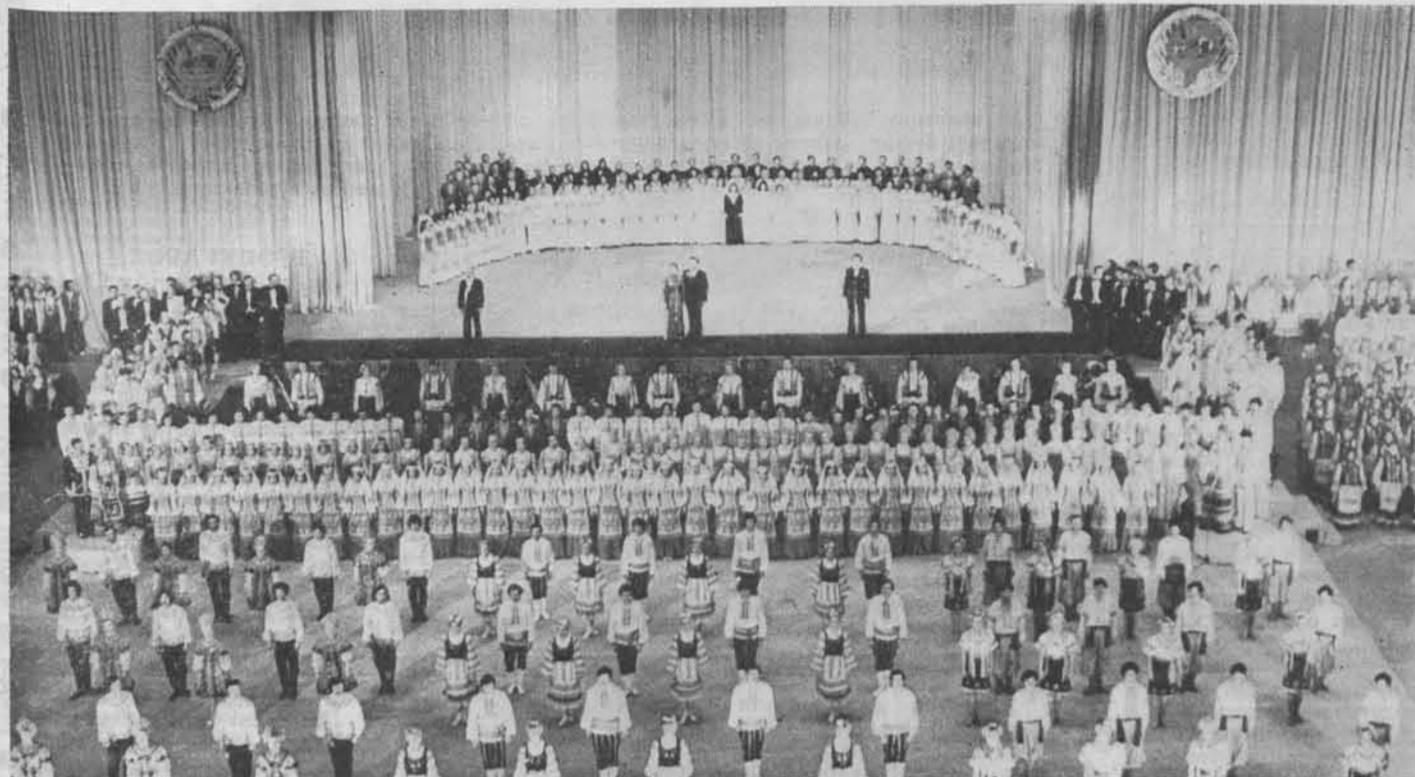

Толас Радзілы

№ 15 (1481)
14 красавіка 1977 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 22-і

У КАНЦЭРЦЕ 1 500 АРТЫСТАЎ

Канцэрт, у якім прынялі ўдзел паўтары тысячы самадзейных артыстаў, адбыўся 28 сакавіка ў самай вялікай зале рэспублікі — мінскім Палацы спорту. Дзве гадзіны працягвалася яркае радаснае свята. Танцораў змянялі дудары, выканаўцаў сольных нумароў — народныя хоры, гучалі то бубен, то цымбалы. Зачароўвалі глядачоў маляўнічыя нацыянальныя касцюмы.

Першы Усесаюзны фестываль самадзейнай мастацкай творчасці працоўных быў абвешчаны ў нашай краіне ў 1975 годзе. У Беларусі ў ім прыняло ўдзел больш як 640 тысяч спевакоў, танцораў, артыстаў драматычных гурткоў і студый, самадзейных мастакоў і майстроў дэкаратыўна-прыкладной творчасці. Спачатку артысты выступалі ў сваіх вёсках, на прадпрыемствах, лепшыя з іх — на раённых, потым абласных аглядах. Заключны канцэрт у Мінску, з якога мы пачалі наш расказ, — вышэйшая прыступка ў рэспубліканскім аглядзе, але не апошняя ў праграме Усесаюзнага фестывалю. Лаўрэаты выступяць у гарадах Расійскай Федэрацыі, у сталіцах саюзных рэспублік, прымуць удзел у канцэрце ў Маскве.

Масавы ўдзел працоўных у мастацкай творчасці — адна з адметных рыс нашага савецкага ладу жыцця. Цікаваць да яе выхоўваецца з дзяцінства — у дзіцячым садзе, у школе, у прафесійна-тэхнічным вучылішчы, у тэхнікуме або інстытуце. «Ад развіцця самадзейнасці ў школе залежыць заўтрашні дзень самадзейнасці ў працоўных калектывах», — гаворыць Н. Сняжкова, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР, старшыня Рэспубліканскага аргкамітэта па правядзенню Усесаюзнага фестывалю самадзейнай і мастацкай творчасці працоўных. Цікавая такая дэталю: у рашэнні сесіі Вярхоўнага Савета БССР, якая абмяркоўвала пытанні паляпшэння культурна-масавай работы, перад кожным калектывам школы пастаўлена задача мець свой аркестр, таму што гэта дасць магчымасць палепшыць эстэтычнае выхаванне дзяцей і больш эмацыянальна праводзіць масавыя мерапрыемствы сярод вучняў. Калектывы мастацкай самадзейнасці рэспублікі маюць [Заканчэнне на 7-й стар.]

У Мінску адбыўся заключны канцэрт фестывалю самадзейнага мастацтва. НА ЗДЫМКАХ: фінал заключнага канцэрта; «Песню дудароў» выконвае ансамбль дудароў капільскага раённага Дома культуры; народны ансамбль танца «Палессе» выконвае танец «Палеская кадрыля»; спявае народны мужчынскі хор Палаца культуры Мінскага аўтазавода; выступае хор калгаса «50-годдзе БССР» Жлобінскага раёна.

Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

01—СЛУЖБА НАДЗЕЙНАЯ

«Як на пажар...»

стар. 2—3

ДВА ГАДЫ ДАСЛЕДАВАННЯ

У СУДАНЕ

«Букрэ, доктар Марыя!»

стар. 5

ІМЯ СТВАРАЛЬНІКА

НОСІЦЬ АРКЕСТР

«Вечна жывыя цымбалы!»

стар. 7

НА АДПАЧЫНАК— СЯМ'ЕЙ

У планах развіцця народнай гаспадаркі краіны на 1976—1980 гады прадугледжана далейшае расшырэнне сеткі санаторна-курортных устаноў, дамоў адпачынку, пансіянатаў, турыстычных баз. Іх паслугамі будучы карыстацца каля трох з палавінай мільёнаў працоўных нашай рэспублікі, што на 74 працэнты больш, чым у мінулым пяцігоддзі.

Расшыраюцца, у прыватнасці, магчымасці для сямейнага адпачынку, які становіцца ўсё больш папулярным. Так, на маляўнічых берагах возера Белае завершана будаўніцтва дома адпачынку «Буг». Ён адрозніваецца на прымём 600 дарослых разам з дзецьмі дашкольнага ўзросту.

«Буг» — чарговая новабудова ў зоны адпачынку «Белая», якая знаходзіцца на тэрыторыі Брэсцкай вобласці. А ўсяго такіх курортных зон паводле рашэння ўрада рэспублікі вызначана восемнаццаць. Яны размешчаны, як правіла, на азёрах і рэках, у лясных масівах. Шматлікія мінеральныя крыніцы, гразі і іншыя лясныя сродкі ствараюць спрыяльныя магчымасці для комплекснага санаторнага лячэння розных захворванняў. У гэтых раёнах і на сумежных з імі тэрыторыях забаронена ўсякае гаспадарчае будаўніцтва. Характэрна, што аздараўленчыя мерапрыемствы праводзяцца цяпер не толькі ў санаторыях, але і ў дамах адпачынку.

Цяпер у рэспубліцы дзейнічаюць 38 санаторыяў і дамоў адпачынку, 49 прамысловых прадпрыемстваў маюць свае прафілаторыі, у якіх штогод без адрыву ад вытворчасці умацоўваюць здароўе больш чым 50 тысяч рабочых і служачых. Рэканструавана і добраўпарадкавана мноства турыстычных гаспадарак, павялічылася колькасць экскурсійных устаноў. Пабудаваны гасцініцы «Беларусь», «Турыст» у Брэсце і Мінску, турбазы «Днепр» у Магілёўскай, «Нёман» у Гродзенскай, «Віцебская» у Віцебскай і «Лясное возера» у Брэсцкай абласцях.

За пяцігоддзе прадугледжваецца за кошт крыніц дзяржаўнага фінансавання пабудаванне ў Беларусі санаторыяў і дамоў адпачынку на 2 500 месц, турыстычных баз — на 3 250 месц. Акрамя таго, на сродкі прадпрыемстваў, налгасаў і саўгасаў, прафсаюзаў будучы збудаваны ў эксплуатацыю 30 санаторыяў-прафілаторыяў і пансіянатаў (баз адпачынку). Сярод іх — першая чарга прафсаюзага санаторыя «Прыдніпроўскі», паблізу горада Рагачова, новы лячэбны корпус усесаюзнай здраўніцы «Крыніца» пад Мінскам, турбазы «Возера Нарач», «Віцебская», кемпінг «Нарачанка», гасцініца «Турыст» у Баранавічах.

Да 1980 года колькасць турыстаў дасягне 1 мільёна 77 тысяч, а колькасць экскурсантаў перавысіць 5 мільёнаў чалавек.

Ю. БАНДАРЭНКА.

з усіх куткоў рэспублікі

На Мазырскім нафтаперапрацоўчым заводзе будуюцца другая чарга прадпрыемства. Цяпер тут манціруюцца абсталяванне тэхналагічных вытворчасцей, калоны блока гідрачысткі паліва. НА ЗДЫМКАХ: цясляр-бетоншчык Фёдар ШАФРАНАУ адзін з лепшых на будоўлі; зборка сепаратараў гідрачысткі паліва. Фота Г. УСЛАМАВА.

ЛЕПШАЯ ПРАЖА— СЛОНІМСКАЯ

У Слоніме рыхтуецца да ўводу ў дзеянне камвольна-прадзільная фабрыка. Гэта прадпрыемства будзе адным з галоўных пастаўшчыкоў баваўнянай і паўбаваўнянай пражы для трыкатажнай прамысловасці рэспублікі. Магутнасць фабрыкі — пяцьдзят тысяч верацён.

Новую фабрыку можна назваць адзіным у сваім родзе прадпрыемствам. Тут будучы вырабляцца самыя тонкія ў краіне ніткі з рознакаляровай гамай фарбаў.

М. РЫЛКО.

ЛЯ ПУЛЬТА— ІНЖЫНЕР

Малады інжынер Сяргей Бандарчук, выпускнік Беларускага інстытута механізацыі сельскай гаспадаркі, пацаў працаваць аператарам

фермы-аўтамата, якая ўступіла ў строй у калгасе «Зара». Ён кіруе ўсімі працэсамі адначасовага адкорму пяці тысяч свіней. Па зададзенай праграме кожны шэсць гадзін рэле ўключае транспарцёры для падачы жывёле кармоў. Электракаларыферы падтрымліваюць аптымальны мікраклімат. З дапамогай сістэмы самацёку ачышчаецца памяшканне. На вытворчасць цэнтнера свінны расходуюцца ўсяго 1,6 гадзіны і каштуе ён менш як сто рублёў.

Гэты комплекс-манаблок пабудаваны на сродкі дванаццаці калгасаў Кобрынскага раёна, якія стварылі міжгаспадарчае аб'яднанне. Яны пастаўляюць сюды парасят і неабходную колькасць кармоў. Прыбытак жа размеркоўваецца адпаведна долі ўдзелу гаспадарак. Паводле падлікаў эканамістаў, затраты на будаўніцтва акупяцца за паўтара года.

У рэспубліцы ўдзяляецца вялікая ўвага інтэнсіўнаму развіццю свінагадоўлі — самай прадукцыйнай галіны

жывёлагадоўлі. Створана звыш 150 буйных ферм і комплексаў. У дзесятай пяцігоддзі іх будзе пабудавана яшчэ каля 50, дзе плануецца адкармліваць тры чвэрці мільёна жывёлін.

Я. ГАЛКІН.

КЛУБ У КОЖНАЙ ВЁСЦЫ

У цэнтры Жыткавіч завяршаецца будаўніцтва Палаца культуры — 119-й па ліку культурна-асветнай устаноў у раёне. Глядзельная зала палаца разлічана на 600 месц. У ёй будуць праводзіцца канцэрты, спектаклі і іншыя масавыя мерапрыемствы. Прасторная сцена, сучаснае абсталяванне, механізмы для хуткай змены дэкарацыі дазваляць выступам эстрадным і тэатральным калектывам.

У Палацы культуры размясцяцца лекцыйная зала, дзіцячая фоталабараторыя,

буфет, танцавальная зала; пакой для заняткаў гурткаў мастацкай самадзейнасці, спартыўная зала.

І. НОВІКАУ.

ЗУБРЫ Ў МУЗЕІ

Экспанаты, што знаёмяць з жывёльным светам рэспублікі, можна ўбачыць у Доме прыроды, які адкрыўся нядаўна ў Барысаве. Сярод прадстаўнікоў фауны — чорны бусел, фазаны, глушцы, мядзведзі, зайцы, лісіцы, ваўкі, зубры, ласі, алені, казулі.

Аб прыродзе краю расказваюць таксама гравюрнае панно, пейзажныя карціны. Тут жа ёсць зала для кіналекторыяў аб прыродзе, укамплектавана тэматычная бібліятэка.

Дом прыроды ў Барысаве адкрыты па ініцыятыве мясцовага савета Беларускага таварыства аховы прыроды. Шмат выдумкі і старання для абсталявання гэтага спецыяльнага музея прыклаў адказны сакратар гарадскога савета па ахове прыроды Пётр Цямрук. А сабраць унікальныя экспанаты і чучалы дапамаглі работнікі Беларускай пушчы і Бярэзінскага запаведніка.

П. БАРОДКА.

УКЛАД ПРЫХІЛЬНІКАЎ МІРУ

Актыўна працавала летась Глыбоцкая раённая камісія садзейнічання Савецкаму фонду міру. За год на рахунак фонду паступіла звыш 13 тысяч рублёў добраахвотных укладаў працоўных. Асабліва вызначыліся рабочыя Глыбоцкага доследнага лясгаса. Старшыні камісіі садзейнічання Савецкаму фонду міру ў гэтай арганізацыі П. Какорку ўручаны ганаровы жэтон Савецкага фонду міру.

Многае зроблена ў школах раёна, адкуль у фонд міру паступіла больш як 4 тысячы рублёў.

Патрыятычная дзейнасць прыхільнікаў міру працягваецца. Нядаўна актывісты Савецкага фонду міру звярнуліся да ўсіх працоўных раёна яшчэ больш павялічыць свой асабісты ўклад у высакародную справу барацьбы за мір ва ўсім свеце.

В. КАРПОВІЧ.

Ёсць такі выраз: «спяшацца, як на пажар». Як жа спяшаюцца на пажар у Мінску?

Адзін з галоўных нарматываў: у любы час дня і ночы ад моманту трывожнага выкліку да выезду першай машыны з варту часта праходзіць не больш як 15—20 секунд. Калі ўлічыць, што кожная частка абслугоўвае раён радыусам не больш як тры кіламетры, то становіцца ясна, чаму мінскім пажарнікам удаецца, як правіла, патушыць полымя «ў самым зародку». Буйныя пажары здараюцца ў Мінску не часцей чым раз у год. Для горада з насельніцтвам звыш мільёна двухсот тысяч чалавек і з плошчай больш як восемдзесят квадратных кіламетраў — гэта можна лічыць сур'ёзным дасягненнем.

Дарэчы, а што наогул называецца пажарам? У мінскай службы барацьбы з агнём існуе строгае правіла: «уліковым пажарам» для статыстыкі становіцца загаранне, якое прынесла страты хаця б у адзін рубль. За ўліковы пажар — хоць

і «рублёвы» — кіруючыя асобы, якія дапусцілі яго, нясуць сур'ёзную адказнасць па закону.

...Але вось пажарныя машыны ўжо на месцы выкліку. Зладжана і дакладна працуюць аддзяленні. Узятая лесвіца, у адно імгненне разгорнуты пажарныя рукавы, пайшла вада. Ужо знік у дыме, што валіць з расчыненага айна, баец-пажарнік... Здаецца, і на гэты раз, дзякуючы высокай аператыўнасці, стычка з агнём будзе нядоўга.

Намеснік начальніка гарадскога штаба пажаратушэння Фёдар Пасканаў па радыёстанцыі, устаноўленай у аператыўнай машыне, дае ўказанні дыспетчару цэнтральнага пульту: дадатковая дапамога не патрэбна. Гэта значыць, што ўся магутная тэхніка, якая ў дыспетчара заўсёды «пад рукой» — аўтамабілі-цыстэрны з пенаўтваральнікам, машыны парашковага тушэння, помпавыя станцыя, механічныя лесвіцы, аўтамабілі сувязі і асвятлення, — тут не спатрэбяцца.

Пакуль Фёдар Пасканаў ад-

дае апошнія распараджэнні, прадставім яго чытачам. 40-гадовы афіцэр мае, як і ўвесь камандны састаў пажарнай аховы, дыплом спецыяльнага пажарна-тэхнічнага вучылішча і, акрамя таго, скончыў юрыдычны факультэт інстытута. Сярод урдавых узнагарод — медаль «За адвагу на пажары», якога ён удастоены за асабістую храбрасць — некалькі гадоў назад Пасканаў, будучы яшчэ камандзірам пажарнай часці, прадухілі выбух халадзільных устаноў на Мінскім мясакамбінаце. Ён — майстар спорту СССР па пажарна-прыкладнаму мнагабор'ю, бацька дзвюх дачок. За 19 гадоў службы асабіста ўдзельнічаў у тушэнні каля трох тысяч пажараў.

— Мая прафесійная мара? Вобразна кажучы, тушыць агонь, якога яшчэ няма, — гаворыць Фёдар Пасканаў. — Я лічу, што з часам пажарны аўтамабіль, які нясецца з уключанай сірэнай па гарадскіх вуліцах, стане рэдкасцю. Пажарнік павінен умець не столькі

тушыць, колькі папярэджваць пажары.

Такім чынам, размова зайшла аб другой, а па сутнасці — галоўнай функцыі пажарнай аховы — дзяржаўным пажарным наглядацтвам. У Мінску існуе спецыяльны штат інспектараў, якія сочаць за прафілактыкай проціпажарнай бяспекі. Кожны будынак у горадзе 2—3 разы ў год аглядаецца інспектарам. Права інспектараў вельмі шырокія. За парушэнне правіл супрацьпажарнай бяспекі інспектар мае права аштрафаваць вінаватых. Больш таго, па матэрыялах, падрыхтаваных дзяржаўным інспектарам, начальнік Упраўлення пажарнай аховы можа вынесці пастанову аб спыненні работы завода, закрыцці склада або, скажам, магазіна — аж да прадухілення небяспекі пажару.

І ўсё ж не заўсёды рызыку ўдаецца поўнасцю выключыць. У такіх выпадках шырока выкарыстоўваецца аўтаматыка — прыборы апавяшчэння аб пажары і сродкі тушэння агню. Сён-

ня аўтаматыкай забяспечаны практычна ўсе найбольш пажаранебяспечныя прадпрыемствы горада. «Аўтаматычныя пажарныя» дзяжураць і ў жылых дамах, дзіцячых садах, бальніцах, бібліятэках...

Характэрны факт: за апошнія 30 гадоў колькасць пажарных у Мінску практычна не павялічылася. Сам жа горад вырас у шмат разоў, значыцца эфектыўнасць барацьбы з агнём рэзка павысілася.

...Пажарная служба горада ў пастаяннай гатоўнасці, нумар «01» заўсёды свабодны. Хаця... Нядаўна быў выпадак, калі на пультзе ў дыспетчара раптам не аказалася ніводнай свабоднай лініі — адначасова загарэліся ўсе чатырнаццаць ляпчак выкліку! Не, нідзе нічога не гарэла, ніхто не пацярпеў. Проста водгук землятрэсання ў Румыніі пахіснуў дамы ў Мінску. Устрывожаныя людзі, як заўсёды ў хвіліны небяспекі, набіралі нумар гарадской пажарнай службы.

Павел БАРЫСАУ.

ГОД 1936-ы

11 СТУДЗЕНЯ газета «Рабочы» апублікавала паведамленне аб выданні прац У. І. Леніна на беларускай мове. У ім гаварылася, што партвыдавецтва пры ЦК КП(б)Б прыступіла да выпуску ленінскай бібліятэкі на беларускай мове з 15 кніг.

10—17 САКАВІКА праходзіў XI з'езд ЛКСМБ. Дэлегаты абмеркавалі даклад аб рабоце ЦК ЛКСМБ. З'езд адзначыў, што пад кіраўніцтвам партыі бальшавікоў камсамол прайшоў вялікую школу класовай барацьбы, умацаваў свае рады, актыўна змагаецца за ажыццяўленне рашэнняў партыі.

12 ЧЭРВЕНЯ апублікаваны для ўсенароднага абмеркавання праект новай Канстытуцыі СССР.

26 ЧЭРВЕНЯ Цэнтральны Выканаўчы Камітэт БССР прыняў пастанову «Аб стварэнні Канстытуцыйнай Камісіі для распрацоўкі праекта

новага тэксту Канстытуцыі БССР».

20—23 ЛІСТАПАДА праходзіў Надзвычайны XII з'езд Саветаў БССР. Ён падвёў вынікі ўсенароднага абмеркавання праекта Канстытуцыі СССР у рэспубліцы. З'езд адобрыў праект Канстытуцыі СССР і абраў дэлегатаў на Надзвычайны VIII Усесаюзны з'езд Саветаў.

25 ЛІСТАПАДА—5 СНЕЖНЯ адбыўся Надзвычайны VIII з'езд Саветаў Саюза ССР, які аднагалосна зацвердзіў новую Канстытуцыю Саюза ССР. У ёй знайшлі адлюстраванне тыя велізарныя змены ў эканоміцы, класовай структуры грамадства, у галіне нацыянальных адносін, якія адбыліся ў краіне за гады Савецкай улады.

Асобай пастановай з'езд аб'явіў дзень прыняцця новай Канстытуцыі — 5 снежня ўсенародным святам.

Прагаліны.

Фота А. ГЛІНСКАГА.

ПРЕОДОЛЕНИЕ ПУСТЫНИ

Около двух месяцев проел в Соединенных Штатах Америки украинский поэт Виталий Коротич. Он выступал с лекциями и вел дискуссии в американских университетах.

Об огромном желании большинства простых американцев узнать правду о нашей стране, об их постоянно растущем интересе к советской литературе, о том, какие преграды все еще существуют на этом пути познания, рассказывается в предлагаемых вниманию читателя путевых заметках.

В Америке много профессоров. Два ли не все школьные учителя носят это звание, да и преподаватели университетов традиционно зовутся профессорами. Очень много в Америке профессоров, не меньше, наверное, чем у нас писателей и журналистов, вместе взятых, и это лишний раз свидетельствует о том очевидном факте, что само по себе звание не говорит еще ни о чем.

Я просто обязан был написать такое вступление, потому что терминологические разъяснения надлежит делать в самом начале — это старое и хорошее правило, позволяющее избежать путаницы в привычных читательских представлениях. Какое-то время мне довелось преподавать в университетах, а значит, для американцев я тоже был профессором.

Теперь, когда я попытался ввести свой титул в систему уже существующих за океаном, сразу же скажу, что профессорство было интересным и, надеюсь, небесполезным для обеих сторон. Американские студенты и преподаватели приходили на мои вечера и лекции без опозданий, задавали много вопросов и сами отвечали на вопросы, возникавшие у меня. Ситуация облегчалась тем, что на многих лекциях — в Канзасе, к примеру, — присутствовал Джеральд Майклсон, председатель департамента славистики. Я благодарен Джеральду Майклсону прежде всего за то, что он давно понял, насколько важен для американцев разговор о советской литературе и советской жизни, как много в Соединенных Штатах людей, желающих нового знания о далекой для них стране — непредубежденного знания, жажда которого естественна для каждого человека.

Лекции о советской литературе и творческие вечера одного из советских поэтов, то есть мои, ни в коем случае не носили характера чисто политического мероприятия. Мы разговаривали открытым образом, предъявляя друг другу претензии, объясняя их или отвергая в дальнейшем, но, беседуя и споря, как правило, очень конкретно. Так или иначе, но русский язык, язык

пожалуй, единственный из иностранных языков, изучаемых в США, популярность которого все возрастает, а ведь американцы ни за что не усердствовали бы в постижении бесполезных наук.

Итак, я выступал в университете штата Канзас, а затем в университетах других американских штатов. Слушали очень хорошо.

Любая американская аудитория разношерстна — попытки потрогать ей заведомо обречены на неудачу, ибо из двадцати слушателей пятеро могут придерживаться одной точки зрения, семеро — другой, а восемь человек вовсе никакой не имеют. Самое обидное, если говорить об основной массе моих слушателей в разных городах США — от океана до океана, — это их незнание элементарных вещей о моей стране, растворение главного в массе деталей, причем такой вот американский незнайка явно не с неба свалился, а был умышленно сконструирован, выстроен, воспитан. Разношерстность аудитории, как правило, определялась тем, что часть слушателей нахваталась враждебной нам информации, часть, не веря слишком уж явным врачам, выдумала свое собственное представление о Советской стране, а основная масса просто удивлялась, получая на встречах информацию о СССР, ибо почти никакой прежде не имела.

Если бы я жил в США постоянно, то, очевидно, тоже немного бы о нашей стране знал. Откуда? В газетах (даже очень солидных) единственной информацией о Советском Союзе в многостраничном номере может оказаться сообщение о том, что какая-то жена американского дипломата в Москве выписывает питание для своей маленькой дочки из Голландии. Или — милиционер остановил на улице американского подданного мистера Смита и сделал ему какое-то замечание. Или — шибко популярному в среде западных журналистов «диссиденту» такому-то отказано в приеме в Кремле. И так далее. Я убежден, что такие факты могли иметь место. Но становясь единственной информацией из нашей страны за день, они приобретают значение несоразмерное, и, естественно, меня вопрошали, как же там выживают советские детки, лишённые голландских харчей; как же быть американским туристам, если милиционеры хватают их на каждом шагу; как же это так, что в Кремле никого не принимают...

То, что значительная часть американской прессы застыла именно на таком мыслительном уровне времен «холодной войны», — почти ей не подает

Я нарочно сказал здесь не «американская пресса», а «часть», ибо давал интервью нескольким газетам, выступал по радио. Когда я спрашивал у журналистов в штате Висконсин или в Канзасе: «Как же вы это так — и не стыдно?», — мне отвечали: «Мы в Москве корреспондентов не имеем, информацию о вас получаем централизованно — с аккредитованной в Москве публики и спрашиваем». «Спросишь с них, как же», — говорил я сам себе, даже не обижаясь уже, а удивляясь, что во времена, когда космические корабли стываются на орбитах, а по Луне разъезжают электромобили, знание о жизни на шестой части земного шара пребывает у большинства американцев на вполне доколумбовом уровне.

В городе Лоуренс был у меня в семинаре чернокожий студент, которого звали Джон Уайт.

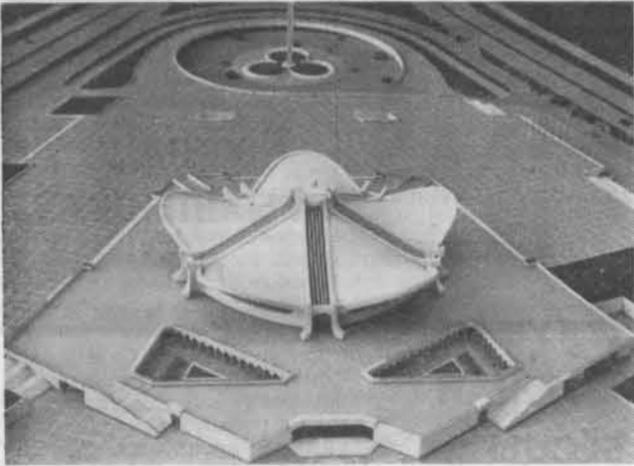
Отец Уайта — армейский офицер — служил в Западной Германии и там женился на немке. 25 лет назад у белокожей и белокожей мамы родился смуглый мальчик, которого нарекли Джоном. Когда отец вышел в отставку, семья Уайтов приехала в США и поселилась на тихой ферме Среднего Запада. Джон работал на фермах, трудился, выпекая булочки в местной пекарне; приобрел некоторую материальную самостоятельность и пошел в славысты. «Зачем, Джон? — спросил я. — Что тебя привлекло к советской литературе? Как ты решил стать первым чернокожим славистом в Соединенных Штатах?» «Это правда, чернокожих славистов у нас нет и специалистов по советской литературе немного, — ответил студент. — Но меня заинтересовали ваша культура и ваша жизнь. Я ведь прав, что хочу побольше узнать о вас? Понять...»

Конечно же, я считаю, что все, принявшие за изучение советской культуры, глубоко правы. Надо быть оптимистом; вчера еще в США не насчитывалось и десятой части студентов, стремящихся к углубленному знанию о нас. Когда я девять лет назад впервые приезжал сюда, абсолютное большинство моих американских знакомых даже не догадывалось, что в Советском Союзе есть культура, творящаяся на других языках, кроме русского. Сегодня для них открытием было уже то, что наша литература создается на 76 языках. Даже элементарные

[Окончание на 6-й стр.]

«Голас Радзімы»

№ 15 (1481), 1977 г.

Усё больш арыгінальных архітэктурных ансамбляў упрыгожваюць сталіцу Беларусі. Архітэктары інстытута «Мінскпраект» заканчваюць распрацоўку праекта выставачнага павільёна для міжнародных экспазіцый. Яго ўзвядзенне пачнецца ў наступным годзе. У гэтым жа раёне, уздоўж Паркавай магістралі, ідзе інтэнсіўнае жыллёвае будаўніцтва. 9- і 16-павярховыя дамы-вежы будуць вызначацца высокім узроўнем камфорту, своеасаблівым мастацкім рашэннем. На ніжнім здымку вы бачыце калектыў дойлідства інстытута «Мінскпраект», якія распрацоўваюць праект забудовы Паркавай магістралі: галоўнага інжынера праекта Л. ШОХІНУ, галоўнага архітэктара В. КРУСЬ і архітэктара Б. КАВАЛЬКОВА.

МАРЬЯ МИХАЙ-ЛАУНА, я збірала ся сустрэцца з вамі яшчэ год назад, але тады высветлілася, што тэрмін вашага кантракту прадоўжаны...

— Так, Я ехала працаваць у Судан на год, а давалося прабыць там два. Як вучонаму, хацелася завяршыць распрацаваны даследаванні, ды і мясцовыя ўлады былі зацікаўлены ў выніках гэтай работы. Судан, як вы, пэўна, ведаеце, актыўна развівае жывёлагадоўлю. Там вырошчваюць буйную рагатую жывёлу, авечак, коз. Але на сучасны рынак краіне цяжка пастаўляць сваю прадукцыю з-за яе неадпаведнасці ветэрынарна-санітарным нормам.

Прычыны: панаванне хвароб, малапародныя статкі. Таму мясцовыя ўлады імкнуцца наладзіць ветэрынарную службу, каб найбольш развітая галіна сельскай гаспадаркі была эканамічна выгаднай. Саветскі Саюз, які пастаянна аказвае дапамогу краінам трэцяга свету, па дамоўленасці з урадам Судана пабудаваў у мястэчку Соба, непадалёку ад сталіцы—Хартума, навукова-даследчую лабараторыю.

— І вас запрасілі туды працаваць?

— Дакладней, не працаваць, а наладзіць работу. Сярод прыхаўшых саветскіх кансультантаў былі тры супрацоўнікі Беларускага навукова-даследчага інстытута эксперыментальнай ветэрынарыі. Гельмінтолаг Мікалай Сляпнёў, вірусолог Сцяпан Музычын і я, энтомолаг, як мяне там усе называлі. Увогуле, мая спецыялізацыя—арахнаэнтамологія і пратазоалогія, гэта значыць, выву-

«Букрэ, доктар Марья!»

Інтэрв'ю карэспандэнту «Голасу Радзімы» **Валяціне ТРЫГУБОВІЧ** дае кандыдат ветэрынарных навук **Марья АРЭХАВА**.

чанне насякомых—шкоднікаў і пераносчыкаў узбуджальнікаў хвароб. Лабараторыя ў Собе была аснашчана савецкім абсталяваннем—хімікаты, мікраскопы, цэнтрыфугі, нават самыя дробязкі, накіштальнікі, але былі забыты. Адзначу, што ў якасці падарунка наш урад прыслаў новай даследчай установе электронны мікраскоп. Мэта саветскіх вучоных-ветэрынараў была проста: вызначыць першачарговыя задачы і паказаць сваім афрыканскім калегам шляхі іх вырашэння.

— Чаму ж тады ваш кантракт давалося прадоўжыць?

— Бо мы не змаглі абмежаваць сябе аднымі парадкамі. Убачыўшы на месцы, як кажуць, непачаты край работы, мы з энтузіязмам узяліся за яе. Цэлымі днямі даводзілася праседжваць з лупай, калупацца ў даведніках, рыхтаваць і параўноўваць экспанаты, атрыманыя з розных куткоў краіны.

— Наколькі я ведаю, спецыялістаў вашага профілю ў Саветскім Саюзе няма...

— На тое ёсць прычыны. Вось вам карта свету. Тут адзначана распаўсюджванне насякомых—красаваскоў. Звярніце ўвагу, як няшмат іх на поўначы і як густа кладзецца фарба на контур Аф-

рыкі. Да таго ж у нашай краіне, напрыклад, шмат гадоў, вядзецца адпаведная прафілактычная работа. Тое, што я ўбачыла ў Судане, вам, не спецыялісту, цяжка будзе ўспрымаць. Вось жывёліна на здымку, нібы прысыпаная гарохам. Дык гэта і ёсць кляшчы, вывучэннем якіх я займаюся. Брыдка? Затое ж якое багацце для даследчыка!

— Вы самі збіралі матэрыял для лабараторнай работы? Ці вам хто дапамагаў?

— Па-рознаму было. Неаднойчы я выязджала са сваімі памочнікамі ў камандзіроўкі па краіне. Наведвалі прыватныя і дзяржаўныя фермы, птушкафабрыкі. Мне данамагалі затыры навуковыя супрацоўнікі—мясцовыя жыхары. І я імкнулася навучыць іх працаваць самастойна. Спачатку мяне раздражняла іх павольнасць у думках і рухах, іх жаданне ўсё сур'езнае ці важнае адклаці на заўтра. А яны ніякавалі, што камандзе імі жанчына, што праце яна так сур'езна і шмат. Але хутка навучыліся разумець мяне. Людзі там успрыімлівыя. Варта было сказаць, што патрэбны для даследавання кляшчы з розных мясцовасцей, як нам сталі дасылаць іх. Я прагледзела 20 000 экспанатаў. Выявілася 15 відаў.

Мы іх апісалі, класіфікавалі, падрыхтавалі ўсё для будучага музея. Цяпер калегі-суданцы будуць вывучаць распаўсюджванасць розных відаў на тэрыторыі краіны, складаць адпаведныя карты, рэкамендацыі, выяўляць месца жыхарства насякомых і цыкл іх развіцця. Дарэчы, для мяне як вучонага гэта былі два найцікавейшыя гады. У практычнай рабоце я змагла палічыць свае веды больш, чым у аўдыторыях і бібліятэках. Не абыходзілася і без кур'эзаў. Я шмат часу праседзела над адным кляшчом. Не магла знайсці нічога падобнага сярод ужо вядомых. А потым высветлілася, што гэты крывасмок жыве на варахах, пітонах.

— Ці можна падвесці вынікі вашай работы?

— Самастойна працуюць даследчыкі-суданцы, правяраныя метады і рэкамендацыі, сумесна напісаныя навуковыя работы намечаны да апублікавання. І яшчэ, на мой погляд, немалаважная дэталю. Два гады афрыканцы працавалі з саветскай жанчынай, якая вучыла іх практычным даследаванням і тэарэтычным абагульненням. Для жыхароў краіны, што стала на шлях развіцця, гэта была своеасабліва дэманстрацыя магчы-

масцей савецкага ладу жыцця.

— А якія сюрпрызы чакалі вас на Радзіме?

— Сюрпрызаў, бадай, не было. Я часта пісала дадому і атрымлівала самыя падрабязныя адказы. З фотаздымкамі, малюнкамі. Наша двухгадовая перапіска складае некалькі тамоў. Сын-дашкольнік вывучыў літары і авалодаў машынапісам, бо настаўніца парала бацьку не вучыць малаго пісаць дома. І з друкаваных пісьмаў Васіля я даведвалася, што ў яго выпаў зуб, што ён стаў першакурснікам... Дачка прыслала фотаздымкі са школьнага выпускнога балю. Муж хваліўся, што атрымаў правы на ваджэнне аўтамабіля.

— Прайшоў нейкі час, і афрыканская экзотыка пачала забывацца?

— Ды што вы! Гэта ж не турысцкі прабег па галоўных вуліцах! Хаця я шмат цікавілася ў Судане і мясцовай культурай, і мясцовымі звычаямі. Была нават на вяселлі ў ветэрынарнага ўрача Абу Бакра, які заканчваў аспірантуру ў Саветскім Саюзе. Аднойчы, у час рыбалкі, перапылыла Ніл. Пісала вершы пра свае ўражанні. Напрыклад, пра хабуб—пылавую буру. Вярнуўшыся на Радзіму, я па-новаму стала ўспрымаць так часта чулы ад суданцаў абшчынні «Букрэ, доктар Марья!», што азначае «Заўтра...» У штодзённай рабоце я часта прыспешвала сваіх працавітых памочнікаў. А цяпер думаю, як шмат ім яшчэ трэба зрабіць, і веру, што прыдзе тое светлае заўтра, дзеля якога яны працуюць, да якога імкнуцца.

Зарубежная прэса аб СССР

СИБИРЬ ВЫХОДИТ НА ОРБИТУ XXI ВЕКА

Главное ощущение, которое я вынес из своего знакомства с практикой нынешнего этапа освоения восточных регионов Советского Союза,—то, что здесь люди мыслят и действуют в категориях, к которым остальному миру еще предстоит привыкнуть: это категории XXI века.

600 КИЛОМЕТРОВ—РЯДОМ

Жителя нашей старой, доброй Европы, которого трудно чем-либо удивить, все же представляют поражено умолкнуть пространства Сибири. Чтобы побывать в сердце Братско-Илимского промышленного комплекса, чьи алюминий и целлюлоза приходят на заводы стран СЭВ, Австрии, Англии, Франции и Японии, мне, человеку с блоком и маленьким дорожным чемоданом, пришлось проделать путешествие, равное по протяженности всем походам армии Александра Македонского. Разумеется, у местных специалистов другие пространственные привычки. Когда в Иркутске, одном из индустриальных сибирских центров, я заикнулся о желании посетить коллективную стройку стран СЭВ в Усть-Илиме, меня успокоили: «Это совсем рядом, всего 600 километров».

САМЫЙ БОЛЬШОЙ СЕЙФ СССР

Недаром в Сибири многие определения начинаются со слова «самый» — самые большие лесные массивы, самые длинные (и дикие) реки, самое глубокое (и красивое) озеро Байкал, самые крупные инвестиции, самые мощные стройки...

По площади Сибирь равна территории США или континенту Австралии. Здесь сосредоточено 90 процентов советских запасов угля, около 80 процентов гидроресурсов, более 70 процентов спелых лесов, около 80 процентов газа, большая часть нефти. Понятно, почему Советский Союз связывает свое будущее с освоением Сибири.

Еще в конце 20-х годов

началась реализация Урало-Кузнецкой программы. Затем были сделаны новые шаги: создан Ангаро-Енисейский комплекс, освоена нефтегазоносная Западная Сибирь и началось строительство Байкало-Амурской магистрали — второй транссибирской железнодорожной трассы.

Эти четыре крупные программы логически переплетены между собой, как связка ключей, открывающих заброшенные природой двери в сибирский сейф с сокровищами.

ПРИХОДЯТ, ЧТОБЫ ОСТАТЬСЯ

Руки великана, держащего эту связку,—руки зодчего. Не так: получить максимальную прибыль и уйти, оставив после себя незаживающие раны на теле земли, как это, к сожалению, происходит сегодня во многих странах мира. А так: построить дом, в котором человек будет работать и жить, мирно сосуществуя с природой. В Сибири применяется комплексный межотраслевой подход к решению экономических задач.

Эти комплексы, как планетные системы, формируются на орбитах вокруг электрических солнц — гигантских по мощности гидростанций, таких как Братская, Усть-Илимская, Красноярская, Саяно-Шушенская. Семьсот новых комфортабельных городов и поселков построено за последнюю четверть века на последовательно вовлекаемых в хозяйственный оборот территориях востока СССР — это столько же, сколько в районах нового освоения Северной и Западной Канады, Северной Скандинавии, Аляски, Гренландии и Австралии, вместе взятых. Как они строятся?

ПРОЕКТЫ ДОРОГИЕ, НО ЭФФЕКТИВНЫЕ

Советские коллеги решили показать мне сначала ГЭС в стадии строительства, чтоб я мог полнее оценить конечный результат. Поэтому сначала — Усть-Илимск, где 3 500 чело-

век, вооруженные мощной техникой, «приручают» электрического джинна, а затем — Братск, где уже работающую электростанцию обслуживают всего 5 человек.

Мы не сторонники ложно понятой романтики, — говорит Василий Воробей, руководитель монтажа плотины. — Мороз, комары, всепроникающая мошкара — это не романтика, а адские условия. Наша задача — их компенсировать. Цель — создать в конечном счете условия не худшие, чем в давно цивилизованных районах. Поэтому мы ставим для самих строителей хорошо отапливаемые дома, школы и детсады для их детей, строим удобные дороги, обеспечиваем разнообразное питание. Заработная плата здесь в два раза больше, чем в европейской части, оплачиваемый отпуск — в полтора. Поэтому к нам приезжают и с семьями, но преимущественный контингент строителей, конечно, молодежь. Средний возраст строителей — 25 лет.

Деловые люди многих стран хотят принять участие в использовании сырьевых ресурсов этого региона. Важная особенность подобных проектов — они базируются на долговременной основе. Не случайно здесь мыслят категориями десятилетий, заглядывают в XXI век. В нашем мире все взаимосвязано — и во времени и в пространстве. И поэтому я, житель Варшавы, думаю в Усть-Илимске о Хельсинки, слушая рассказы сибиряков о перспективах их края. Для долговременных и дорогостоящих проектов, которым суждено преобразить лицо планеты, нужны мир и разоружение, нужна разрядка. Сибиряки, осуществляя свои впечатляющие программы, исходят из картины мира, какой она угадывается сегодня, но будет зримой завтра.

Павел ДЕРЕШ, редактор отдела международной жизни газеты «Курьер Польски».

Школьники в Бресте у памятника саветскім пагранічнікам.

КОМУ УГРОЖАЕТ ГРАЖДАНСКАЯ ОБОРОНА?

Широко развернувшаяся на Западе, в особенности в США, пропагандистская кампания о «советской военной угрозе» одним из своих «аргументов» выдвинула угрозу, исходящую якобы от «ускоренного наращивания Гражданской обороны СССР. Страхи по этому поводу наполнены выступления представителей Пентагона, военно-промышленного комплекса, буржуазной прессы. Вот некоторые из них.

О. К. БУАЛО, президент аэрокосмической компании «Боинг»: «Советская программа гражданской обороны грозит дестабилизировать стратегическое соотношение сил...»

Д. О. ГРЭХЭМ, генерал-лейтенант в отставке, бывший руководитель разведывательного управления Пентагона: «Пожалуй, наиболее тревожный аспект советской стратегии — это советская программа гражданской обороны».

Западногерманская газета «Вельт»: «Программа «гражданской обороны», осуществляемая Москвой, угрожает стратегическому равновесию».

Выходящая в Москве «Литературная газета» поместила беседу своего корреспондента с генералом армии **Алексеем РАДЗИЕВСКИМ**. В ней советский военачальник высказывается по поводу этого направления западной пропагандистской шумихи.

Прежде чем говорить о возможности или невозможности угрозы со стороны гражданской обороны как таковой, — сказал генерал армии, — хочу напомнить ее основные цели и задачи. Гражданская оборона СССР никогда никому не угрожала и всегда преследовала гуманные цели. Основными ее задачами являются защита населения во время войны, повышение устойчивости работы народного хозяйства в военное время и ликвидация последствий нападения агрессора на мирные города и села.

Даже простое перечисление задач гражданской обороны любому здравомыслящему человеку может показать, что ни-

каких угроз с ее стороны не было, да и быть не могло.

Западная пропаганда утверждает, что усиления Гражданской обороны СССР особенно активизировались с середины 1972 года. Очевидно, при этом имеется в виду вот что. Именно в 1972 году из-за длительной засухи в ряде районов Советского Союза возникли очаги крупных лесных пожаров. Во многих местах они угрожали даже населенным пунктам. Борьба с таким стихийным бедствием потребовала не только привлечения значительной части населения, но и соотвествующей организации. Этим

[Окончание на 6-й стр.]

ПРЕОДОЛЕНИЕ ПУСТЫНИ

[Окончание. Начало на 4-й стр.]

сведения о литературных Украинах или Грузии, Латвии или Казахстана воспринимались с такой благодарной заинтересованностью, что я мог быть только признателен тем университетским профессорам, которые организовали мои выступления, и тем студентам, что ощутили потребность в них.

Все мои впечатления от литературных вечеров в США находятся на перекрестке радости от встреч с людьми заинтересованными и добрыми — с шумными аудиториями, с друзьями, которых рад буду видеть у себя дома, — и обиды за то, что столько злости и лжи выстроилось высокими стенами между народами наших стран. Я вообще уверен, что любой народ сам по себе не бывает злым или добрым, шовинистическим или равно любящим всех.

Скажу чистую правду: я очень болезненно перенес столкновение с шовинизмом в городе Медисоне, столице штата Висконсин.

Выступил я в Медисоне на двух творческих вечерах и, выяснив примерный круг вопросов, радовался преодолению пропасти взаимного отчуждения, вырытой между нашими странами очень усердными и умелыми канавокопателями. Тем сильнее огоршил меня громко заданный — выкрикнутый вопрос: «Почему все украинцы антисемиты?» Поскольку я сам украинец, то почувствовал обиду не только за себя, но и за десятки миллионов моих собратьев по нации. Попробовал тотчас же ответить, что не понимаю и не принимаю вопроса, а дома у себя с одинаковой энергией даю по физиономии всем провокаторам, пытающимся рассказывать анекдоты о том, что все грузины торгуют мандаринами и вином в разлив, все русские — хлеблют лаптями щи, а все евреи — жулики. Шовинизм мерзок в любой стране, а в моей он побежден революцией и наказуем по закону — я сказал об этом. Но вопрос был повторен так, будто я имел дело с глухим: «Так почему все украинцы антисемиты?»

Человек, задавший вопрос, перечислил места еврейских погромов, случившихся в царские времена, рассказал очень громким голосом — не мне, аудитории — о Петлюре, Махно, Бандере. Даже Бабий Яр был упомянут, как место истребления евреев в столице Украины, а о памятнике, всенародно возведенном в Бабьем Яре, было сказано только то, что нет на нем специальной надписи об уничтожении евреев в Киеве. Человек рвался проверить документы у мертвых; он не слушал, когда я пытался рассказать о подлой цар-

ской черте оседлости, о классовости преступлений против наций, о собственном отце — украинце! — арестованном гестаповцами в Киеве, о евреях, которые прятались в украинских домах — и в нашем, — потому что враг был общим и никогда не было большего преступления, чем натравливание нации против нации.

Говорил я о Бабьем Яре — о советских военнопленных, киевских партизанах и партийных рабочих, убитых там, о евреях, согнанных под одни пулеметы с ними. Попытался даже рассказать о Шолом-Алейхеме и о том, сколько еврейских поэтов переводил я на украинский язык... Человек перебил меня и повторил свой вопрос с упорством кукушки из ходиков: «А почему все украинцы антисемиты?»

Я прекрасно понимал, что вопрос адресуется не мне. Я знал, что профессор Генри Шапиро умышленно сеет в аудитории злость и дезинформацию, недовольный добрым тоном нашего разговора. И еще я знал, что в течение долгих лет Генри Шапиро, преподающий сейчас в университете штата Висконсин, заведовал в Москве корреспондентским пунктом ЮПИ, распространяя информацию о нас по всему свету. Уж не он ли долгие годы внушал моим слушателям, что украинцы пьют кровь еврейских младенцев?

Зачем эта ложь? При чем ложь настолько тенденциозная, что профессора славистики, американские евреи в Калифорнии или Висконсине, смущенно пожимали плечами, слушая мой рассказ о «выступлении» Генри Шапиро. А ведь он еще грозился, что пишет книгу, где разовьет сказанное.

Просто — если перефразировать известную поговорку о первой ласточке, не делающей весны, — то сейчас Генри Шапиро вспоминается мне таким первым пингином, пытавшимся делать новую зиму. Слово репетировал он одну из сцен антисоветского спектакля, которому западные дезинформаторы пытаются придать в предвесенье этого года размах глобальнее, ну а готовили они этот спектакль, конечно же, загода и, судя по всему, весьма усердно.

Не хочу больше писать об этом; добрых людей мне встречалось в Америке гораздо больше. И если еще в бульварных газетах рисуют кровавого комиссара с охалкой бомб в руках, я счастлив знать, что все меньше людей верит таким картинкам. И писаниям на уровне этих картинок.

Профессор Майклсон, чье имя я уже упоминал, одним из первых в Америке ввел изучение советской литературы на кафедре в Канзасском университете. В Соединенных Штатах, как, пожалуй, нигде, важна роль учителя — в конце кон-

цов не так уж важно, как называть преподающего человека. Стандартных учебников в этой стране практически никогда не существовало даже в школах; только для постижения школьного курса истории, например, имеется более двух тысяч различных пособий. Тем выше ответственность человека, рассказывающего первым, первым направляющего внимание слушателей своих.

Америка огромна. Переезжая из штата в штат, я ловил себя на мысли, что эти города, роши, шумные университеты так далеки от моей Родины, так непохожи на наши и — тем не менее — так близки мне. Люди, с которыми я встречался и перед которыми выступал; аудитории, где чужой язык пульсировал в памяти, отдавая мне самые важные слова для разговора о главном, — это было не простым и не доверчивым миром, но миром, создающим, что ненависть убийственна и сеятеля ее — враги. Дезинформация тоже ведь разновидность ненависти и страха; замалчивание — разновидность дезинформации. Я начинал эту статью с терминологического уточнения и заканчиваю им же; еще об одном термине: «знатоки». Нельзя считать себя знатоком современной советской поэзии, например, без знаний о Бажане, Тарковском, Абашидзе и Кулиеве, Ахмадулиной, Марцинкявичюсе и Сулейманове, Вацетисе, Севане и Чиладзе, Виеру, Зиедонисе, Чарквиани, Каноате и еще многих и многих советских литераторах, о которых мои американские слушатели, как правило, понятия не имели.

На этот раз я побыл в профессорах всего лишь два месяца и знаю, что не успел рассказать даже малой части всего, кажущегося мне столь важным для взаимного познания. Умная, думающая Америка — я выступал преимущественно перед такой — все интенсивнее записывает своих детей в первые классы великой школы взаимопонимания. Дорога строится. Как на всякой дороге, здесь тоже порой взвизгивают тормоза — кто-то соорудил завал, кто-то нарушил правила, кто-то швырнул бревно поперек осевой линии. Преодолею и это.

В Фениксе, штат Аризона, после выступления в университете мне сказали: «Вы уже не первый советский писатель здесь — приезжала как-то делегация, в которой были и литераторы, выступал Андрей Вознесенский. Здесь, в сердце пустыни, деревья проросли сквозь песок, люди поэтов слушают — все пустыни преодоле-»

Ведь и вправду — все пустыни преодолимы, вера эта прекрасна — стоит для нее жить и трудиться.

Виталий КОРОТИЧ.

РЭХА КРОКАЎ СКАРЫНЫ

У гісторыі беларускай культуры гэты горад займае асаблівае месца, бо менавіта тут, у Празе, у 1517 годзе палачанін Францыск Скарына «вылажыў» на роднай мове першую сваю, а дакладней — першую нашу кнігу.

Мне пашчасціла быць «у славном старом месте Празском». Асабліва пільна ўглядаўся ў вулачкі, двары Старога горада, каб пацуць хоць водгалас крокаў Скарыны, Суды, у Тыні і гасцінны двор з мытняй для чужаземцаў, прыязджалі купецкія караваны. У Тыне прадаваўся і складаўся тавар, заключаліся здзелкі і плацілася пошліна аж да XVIII стагоддзя. Форма і ўнутраны выгляд двара з двума варотамі захаваўся да нашых дзён. І думаецца, што менавіта адсюль пасля 1519 года адправіліся вазы, напакаваныя кнігамі, у далёкую дарогу, на радзіму Скарыны.

З Параховой вежы добра відаць Цэлетная вуліца, даўняя частка былой «каралеўскай дарогі», вежа ратушы. На куранты гэтай вежы калісьці глядзеў і Скарына. А вуль і Празскі Град. Калі Скарына зноў вярнуўся ў Прагу, Град (пасля некаторага перапынку) нанова стаў каралеўскай рэзідэнцыяй. Недалёка ад Параховой вежы знаходзіўся і батанічны сад, дзе садаводам-батанікам працаваў да самой смерці Ф. Скарына.

А на Градчанах ёсць цікавы музей — Помнік нацыянальнай пісьменнасці. У музеі, для якога прыдаўся былы Страгаўскі манастыр, выстаўлены старажытныя унікальныя рукапісныя хронікі, бібліі, першыя ў Чэхіі друкаваныя, але аздобленыя ручным спосабам кнігі XV стагоддзя. Бачыў я там і сапраўднае абсталяванне чэшскай друкарні XVI стагоддзя. Якраз з-пад такіх прылад выходзілі аркушы скарынінскіх кніг.

Бібліятэцы Страгаўскага манастыра — 800 гадоў. Яна ўключае 107 тысяч тамоў кніг. Гэта, у асноўным, рэдкія старажытныя выданні. Не выклочана, што менавіта ў Страгаўскай бібліятэцы працаваў Скарына, рыхтуючы калі не пераклады сваіх 23 кніг, то, магчыма, каментарыі да іх: прадмовы, пасляслоўі.

Я развітаўся і з Прагай, і з тым невядомым надгробкам над прахам вялікага сына беларускай зямлі. Вось і зараз думаю пра слаўнага земляка. І гэта зусім натуральна: пісаць і ўспамінаць пра выдатных людзей не толькі ў дзень «круглых» дат.

С. ПАНИЗНИК.

НА ЗДЫМКАХ: такой бачыцца Прага з Параховой вежы; Тыні, старажытны празскі двор.

Фота аўтара.

КОМУ УГРОЖАЕТ ГРАЖДАНСКАЯ ОБОРОНА?

[Окончание. Начало на 5-й стр.]

требованиям как раз и отвечает система гражданской обороны. Так жизнь подсказала идею активного и эффективного использования сил и средств гражданской обороны для борьбы не только с массовыми пожарами, но и для ликвидации последствий других стихийных бедствий. Думается, такая «активизация» несколько не угрожает безопасности США и их союзников по НАТО.

Естественно, что организация гражданской обороны и способы защиты населения и народного хозяйства от нападения агрессора с воздуха, а также и от стихийных бедствий постоянно совершенствуются. Однако этот факт, который был известен и во время заключения со-

глашения по противоракетной обороне, не послужил препятствием для его подписания и ни у кого не вызвал тревоги до тех пор, пока в 1976 году не разгорелась борьба вокруг военного бюджета США на последующие годы.

Добиваясь увеличения военного бюджета, представители Пентагона и военно-промышленного комплекса стараются максимально принизить возможности гражданской обороны США. А сравнительно недавно, когда надо было убедить американское общественное мнение в том, что огромные суммы, расходуемые за счет налогоплательщиков на осуществление обширных программ гражданской обороны, используются со всей эффективностью, они инсценировали безудержное восхваление достиже-

ний гражданской обороны США.

Советский Союз, зная о больших программах американской гражданской обороны, никогда не объявлял ее мероприятия угрожающими миру и безопасности других народов, никогда не пытался выдвинуть их в качестве препятствия на пути к прекращению гонки вооружений и к всеобщему разоружению. Ведь нетрудно понять, что с прекращением гонки вооружений, с полной ликвидацией оружия массового поражения и средств их доставки сама собой отпадает необходимость и в мероприятиях по гражданской обороне. Поэтому попытка выставить эти мероприятия в качестве неодолимого препятствия на пути дальнейшего прогресса в переговорах об ограничении стратегических воору-

жений, по меньшей мере, смехотворна.

Все это прекрасно понимают и здравомыслящие деятели в Америке. В сентябре 1976 года в бюллетене «Контроль за вооружениями сегодня» видный специалист по военно-политическим проблемам член палаты представителей конгресса Л. Эспин в статье «Советская гражданская оборона: миф и реальность» прямо указал на то, что вопрос о гражданской обороне, не поднимавшийся с начала 60-х годов, неожиданно вновь всплыл сейчас в ходе обсуждения военного бюджета.

Свои запугивания по поводу так называемой угрозы советской гражданской обороны западная пропаганда пытается подкрепить конкретными фактами, якобы добытыми разведкой. Однако приводимые в них противоречивые данные красно-

речивее всяких опровержений говорят о том, что все они высосаны из пальца. Кстати, это подтверждает и упомянутый выше конгрессмен Л. Эспин.

Так кому же угрожает советская гражданская оборона? Конечно, противникам разрядки международной напряженности, сторонникам гонки вооружений и повышения военных бюджетов. Это о них сказал на октябрьском (1976 г.) Пленуме Центрального Комитета партии Генеральный секретарь ЦК КПСС Л. И. Брежнев: «Когда им нужно добиться новых кредитов на вооружение, они пугают парламентариев и общественность «преобладающей советской мощью», а когда требуется продемонстрировать избирателям свою заботу об обороне — уверяют их в «абсолютном военном превосходстве Запада».

ВЕЧНА ЖЫВЫЯ ЦЫМБАЛЫ

ДА 70-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ІОСІФА ЖЫНОВІЧА

Цэнтр Мінска. Ленінскі праспект. Дом з мемарыяльнай дошкай на сцяне. Незвычайная гэта дошка. Яе аўтар увасобіў у бронзе вобраз выдатнага музыканта. Ён стаіць у канцэртным фракту, кранаючы тонкімі, чуйнымі пальцамі струны любімых цымбал. Побач — надпіс аб тым, што ён, Іосіф Жыновіч, народны артыст СССР, прафесар, жыў у гэтым доме з 1951 па 1974 год...

А вось іншы, своеасаблівы мемарыял: канцэрт для цымбал з аркестрам Д. Смольскага, прысвечаны памяці І. Жыновіча. Светлае аблічча артыста паўстае ўжо праз музычныя вобразы. У шчырай споведзі цымбал адчуваецца і смутак аб чалавеку, якога няма сярод жывых, і роздум пра шлях мастака, і захваленне яго яркавай, плённай творчасцю. Пад гэту музыку ўспамінаюцца старонкі жыцця Іосіфа Жыновіча, музыканта-выканаўцы, дырыжора, кампазітара, педагога.

...На Міншчыне, 70 гадоў назад, ён нарадзіўся. З маленства быў прызначаны яму музычны лёс: бацька Жыновіча, вясковы цымбаліст, як спадчыну, перадаў сыну сваю прафесію. Спачатку Жыновіч іграў на сялянскіх вясельях, але ўжо пятацінагадовам падлеткам быў запрошаны ў аркестр Першага Беларускага драматычнага тэатра. На гастрольных калектывах у Маскве здольнага цымбаліста заўважылі вядомыя дзеячы культуры, паралі яму вучыцца. І ён стаў навучэнцам Мінскага музычнага тэхнікума і студэнтам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта адначасова. Потым скончыў кансерваторыю па класу народных інструментаў і па класу кампазіцыі.

Выступаў з канцэртамі як цымбаліст-віртуоз, стаў лаўрэатам І Усесаюзнага агляду выканаўцаў на народных інструментах.

Іосіф Жыновіч прымаў удзел у барацьбе савецкага народа з гітлераўскай навадай у гады Вялікай Айчыннай вайны. Удзельнік франтавых канцэртных брыгад, ён сваім жыватворным мастацтвам узнімаў баявы дух воінаў.

У Мінск Іосіф Жыновіч вярнуўся адразу пасля вызвалення горада ад гітлераўцаў. Яго галоўным клопатам з таго часу стаў Дзяржаўны народны аркестр БССР. Усё далейшае жыццё Жыновіча было звязана з гэтым калектывам, які ён стварыў, а ўся творчая гісторыя, лепшыя традыцыі цяпер ужо слаўтага аркестра былі і будуць непарыўна звязаны з імем яго заснавальніка, першага кіраўніка.

Ён займаўся рэканструкцыяй беларускіх нацыянальных інструментаў: цымбал, дудак, лір. Клапаціўся аб падрыхтоўцы выканаўчых кадраў, выкладаў у Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі, пісаў і выдаваў кнігі («Школа для беларус-

кіх цымбал», «Дзяржаўны беларускі народны аркестр» і інш.). Шмат рабіў для стварэння рэпертуару аркестра, перакладаючы вядомыя сімфанічныя партытуры, кансультуючы кампазітараў, якія пачалі пісаць для новага калектыву. Прапаноўваў выканаўцам п'есы ўласнага сачынення: музыку да паэмы А. Куляшова «Прыгоды цымбал», «Беларускую сюіту», «Баладу аб зямлі беларускай» і інш.

І калі б цяпер спатрэбілася склаці рэпертуарную афішу аркестра, вышыванага Жыновічам, спіс атрымаўся б вельмі доўгі. Бо ў ім — пераклады для народных інструментаў узораў рускай і замежнай класікі, твораў савецкіх аўтараў. Вядома, значнае месца адведзена беларускай музыцы. Да прыкладу, вельмі папулярныя далёка за межамі рэспублікі яркая Сімфанета Чуркіна (у перакладзе Жыновіча), задуменна-драматычная «Мелодыя» Жыновіча, маляўнічая, эфектная «Палеская сюіта» Глебава.

Працоўныя ордэны, пачэснае званне народнага артыста Савецкага Саюза, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі... Высока цаніла краіна канцэртную і музычна-грамадскую дзейнасць Жыновіча. Дарагой узнагародай для артыста становіліся ўсякі раз пасля выступлення шчырыя апладысменты слухачоў, дзе б ні было тое — у Арменіі ці на Украіне, за межамі Савецкай Радзімы альбо ў родным кутку — Беларусі.

...Застылі ў бронзе і ўжо ніколі не загучаць струны яго цымбал. Але пяюць, гамоняць і ніколі не змоўкнуць цымбалы яго аркестра, Дзяржаўнага народнага аркестра БССР, які цяпер носіць імя Іосіфа Жыновіча.

Святлана БЕРАСЦЕНЬ.

У КАНЦЭРЦЕ — 1500 АРТЫСТАЎ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

кваліфікаваных кіраўнікоў. Для сельскай мясцовасці навучальныя ўстановы рэспублікі штогод выпускаюць больш як тры тысячы спецыялістаў, у тым ліку 580 з вышэйшай адукацыяй.

У творчых секцыях рэспубліканскага і абласных арганізацыйных камітэтаў па фестывалю і ў журы па жанрах удзельнічала больш чым 400 спецыялістаў самай высокай кваліфікацыі. Сярод іх былі народныя артысты СССР Г. Цітовіч і З. Стома, доктар мастацтвазнаўства Ю. Чурко, заслужаны дзеяч мастацтваў БССР В. Чацверыкоў і многія іншыя відныя дзеячы культуры. Яны выяжджалі ў вобласці, сустракаліся з артыстамі, слухалі, глядзелі і не толькі ацэньвалі творчыя і мастацкія якасці самадзейных калектываў, але і імкнуліся быць ім карыснымі. Дапамагалі парадамі, выяўлялі цяжкасці, недахопы, якія перашкаджаюць паўнацэннай творчасці. Памочнікамі становіліся дзяржаўны і прафсаюзныя органы, установы культуры, творчыя саюзы, навучальныя ўстановы. Самадзейным артыстам абавязана дапамагаць адміністрацыя калгаса, прадпрыемства, установы, у якіх створаны калектывы.

Вось што, напрыклад, расказвае кіраўнік народнага хору калгаса «Рассвет» імя К. Арлоўскага В. Яўстратава: «Умовы для нашага хору цудоўныя. Выдатны Палац культуры з сучаснай абсталяванай сцэнай, вялікая глядзельная зала, паўсядзённая дапамога кіраўніцтва калгаса. Нашага старшыню Героя Сацыялістычнай Працы В. Старавойтава лічаць першым культработнікам на сяле».

Навошта столькі клопату? Што дае чалавеку ўдзел у мастацкай самадзейнасці, заняткі ў гуртку ці студыі? Вельмі многа! Перш за ўсё ўзбагачае яго духоўны свет, маральна-этычныя патрэбнасці, выхоўвае высокі мастацкі густ, прыносіць творчае задавальненне. Мільёны рабочых, служачых, калгаснікаў, адпрацаваўшы дзень у полі, за рабочым сталом або ля станка, вечарам спяшаюцца ў клубы, дамы і палаты культуры. Тут яны з карысцю, у творчых пошуках, атрымліваючы маральнае задавальненне і адпачываючы, праводзяць свой вольны час. І гэта пытанне аб выкарыстанні вольнага часу ў інтарэсах асобы і грамадства з'яўляецца важнай праблемай нашай сацыяльнай палітыкі.

У Палажэнні аб правядзенні фестывалю запісана, што лаўрэаты і дыпламанты яго вызначаюцца па кожнаму жанру, і гэта сведчыць аб шматграннасці талентаў, багаці творчых магчымасцей нашых самадзейных артыстаў.

У заключным канцэрте ў Мінску выступіў хор больш як 600 спевакоў, якія прыехалі з розных куткоў рэспублікі. Зводны народны хор выканаў песню Ю. Семянякі на словы П. Броўкі «Славім мы свой край любімы». Сваё майстэрства і высокую харэаграфічную культуру паказалі народны ансамблі «Брастаўчанка» і «Радасць з Брэста, «Нёман» і «Раніца» з Гродна, «Палессе» з Пінска, сталічныя калектывы «Зорка», «Крыжачок», «Лявоніха» і іншыя. Многія з іх — прызнаныя і заслужаныя. Іх з цікавасцю прымаюць у саюзных рэспубліках Савецкай краіны, яны давалі канцэрты ў Польшчы, Балгарыі, Югаславіі, Паругаліі, Італіі.

Многія нумары канцэрта — «А мы хатаўскія хлопцы» ў выкананні танцораў вёскі Хотавы Маладзечанскага раёна; «Палеская кадрыля», якую выканаў танцавальны калектыв з Пінска; «Груздоўская вясельная» ў выкананні народнага цымбальнага аркестра Груздоўскага сельскага клуба Пастаўскага раёна, дудары з Капыля, — паказалі, што за апошнія гады вельмі ўзрасло выканаўчае майстэрства сельскіх артыстаў, што яны шырока выкарыстоўваюць у сваіх выступленнях мясцовы фальклор, вяртаюць да жыцця бяспечныя багаці беларускай народнай творчасці.

У рэпертуары самадзейных выканаўцаў была і класіка — творы М. Глінкі, М. Рымскага-Корсакава, П. Чайкоўскага. Сваё майстэрства паказалі аматары цырка з Наваполацка і Гомеля.

Першы Усесаюзны фестываль самадзейнай мастацкай творчасці працоўных праводзіў адначасова ва ўсіх саюзных рэспубліках. Калектывы розных рэспублік узаемна абменьваліся вопытам, узбагачалі свой рэпертуар музыкой, песнямі, танцамі народаў СССР, якія складаюць нашу шматнацыянальную, невычэрпную па багаццю фарбаў культуру.

Дружба савецкіх людзей, інтэрнацыяналізму быў прысвечаны адзін з раздзелаў канцэрта. Яго адкрыла харэаграфічная сюіта «Карагод сяброў», у якой былі выкананы рускі, украінскі, латышскі, літоўскі, маладзёўскі і беларускі народныя танцы. Гэты нумар праграмы прагучаў як гімн нашай партыі, Кастрычніку, Леніну.

Фестываль прысвечаны 60-гадоваму юбілею Кастрычніка. І гэта надало яму асабліваю значнасць, нават сімвалічнасць. Дзякуючы сацыялістычнай рэвалюцыі стала магчыма духоўнае разняволенне народаў, стварэнне такіх умоў, якія забяспечваюць усебаковае развіццё асобы.

33 гады назад маскоўскія пісьменнікі ўпершыню выступілі перад школьнікамі сталіцы. З ранішніка дзеці прынеслі падарункі — кнігі з аўтографамі. З таго часу адзначаецца ў нашай краіне Тыдзень дзіцячай і юнацкай кнігі. У гэтыя дні паўсюдна праходзяць кніжныя выставы, літаратурныя вечары, канферэнцыі, конкурсы і віктарыны, сустрэчы юных чытачоў з пісьменнікамі. На здымку А. НИКАЛАЕВА вы бачыце беларускіх пісьменнікаў сярод школьнікаў у час правядзення сёлетняга Тыдня.

ТЫДЗЕНЬ ЗВОНКАГА СВЯТА

Вось ужо шостую вясну запар праводзіцца традыцыйны Усесаюзны тыдзень музыкі для дзяцей і юнацтва. Беларуска дзяржаўная філармонія на працягу ўсяго года арганізуе музычныя абанементы для вучняў. Праграмы складаюцца такім чынам, каб дзеці сістэматычна і паслядоўна далучаліся да чароўнага свету гукаў, вучыліся рагуце гэты свет, знаёміліся з узорамі сусветнай класікі і

сучаснымі творами. А на працягу тыдня юныя слухачы атрымліваюць магчымасць бліжэй пазнаёміцца з аўтарамі і выканаўцамі музыкі.

Рэспубліканскі арганізацыйны камітэт прапануе ў гэты час музычныя віктарыны і конкурсы маладых музыкантаў, лекцыі-канцэрты і сустрэчы з прафесійнымі артыстамі. Сёлета, як і раней, у свяце ўдзельнічалі беларускія кампазітары. Заўсёды ці-

кава дзецям, напрыклад, на сустрэчах з Эдуардам Зарыцкім, які кіруе аркестрам Рэспубліканскага тэатра юнага гледача і піша музыку да шматлікіх спектакляў.

Прыемныя ўражанні пакідае і ў дзяцей, і ў моладзі, і ў людзей сталых гэтае вясновае свята музыкі. Яно ўзбагачае школьнікаў, студэнтаў новымі эстэтычнымі ведамі, дапамагае выяўленню юных талентаў.

Кепенгагене выставіў беларускай графікі і габелена.

На выставы былі прадстаўлены работы 25 аўтараў. І сярод іх — мастак з сусветным імем, лаўрэат міжнароднай Ленінскай прэміі «За ўмацаванне міру паміж народамі» Херлуф Бідструп. Вастрыё сатыры большасці яго графічных серый накіравана супраць фашызму і вайны.

Гісторыю барацьбы дацкага народа супраць фашызму, за

свабоду і незалежнасць краіны вобразна і паэтычна перадаюць серыі літаграфій папулярнага мастака Йорна Маціясона.

Сённяшні дзень гарадоў і пасёлкаў, непаўторнасць іх вонкавага аблічча, строгага прастата і чароўная пшчотнасць суровай прыроды паўстаюць перад гледачом у работах Віктара Брокдорфа, Фолнера Бендстэна, Ніелса Ніелсена і іншых таленавітых графікаў.

НА ПРАЦЯГУ тыдня ў Мінску знаходзілася рэжысёрская лабараторыя Украінскага тэатральнага аб'яднання пад кіраўніцтвам народнага артыста УССР У. Склярэнкі. Маладыя рэжысёры з братняй рэспублікі прысутнічалі на рэпетыцыях і спектаклях, наведалі музеі Мінска.

На заключных занятках у Доме акцёра адбылася сустрэча з рэжысёрамі мінскіх тэатраў, дзе былі падведзены вынікі вучобы і абмеркаваны праблемы сучаснай рэжысуры.

ПРЫ БЕЛАРУСКІМ тэатральным аб'яднанні створаны савет па рабоце з творчай моладдзю, у склад якога ўвайшлі

маладыя артысты мінскіх тэатраў, музыканты, тэатразнаўцы. Узначальвае савет народная артыстка СССР Аляксандра Клімава. Сярод мерапрыемстваў, якія намечана правесці, — абмеркаванні новых роляў, выступленні дэбютантаў, стварэнне эксперыментальнай драматычнай студыі, творчыя вечары.

Адбылося першае пасяджэнне савета.

У МАГІЛЕўСКІМ педагагічным інстытуце прайшоў літаратурны вечар. Аб творчасці пазтаў і праікаў вобласці расказалі дацэнт інстытута, член Саюза пісьменнікаў БССР Якуб Усікаў. Лаўрэат рэспубліканскай прэміі імя Янкі Купалы Аляксей Пысін падзяліўся творчымі планами, прачытаў свае новыя вершы. Перад студэнтамі выступілі таксама празаікі Пётр Шасцерыкоў, Мікалай Герасімаў, Анатоль Івановіч і Аркадзь Кандрусевіч.

ДАНІЯ ВАЧЫМА МАСТАКОЎ

У Палацы мастацтва працавала выставка дацкай графікі. Яна праводзілася ў адказ на прапаноўваюць з вялікім поспехам у вясонні мінулага года ў

«СОСНЫ ВЫНОСНЫЯ, ГОРДЫЯ СОСНЫ!..»

Менавіта так велічаў Янка Купала адно з самых распаўсюджаных дрэў беларускіх лясоў. Падкрэсліваючы непатрабавальнасць соснаў да жыццёвых умоў, народны паэт Беларусі пісаў:

Тыя ж на поўначы—
З вёснаў да вёснаў —
У сцюжнай Карэліі
Высяцца сосны.
Тыя ж на поўдзены,
Над цёплым морам,
Сосны ахуталі
Крымскія горы.

Сасна — на дзіва непатрабавальнае да ўмоў жыцця дрэва, якое аднолькава задавальняецца і скалістымі ўзгоркамі, і сыпучымі пяскамі. Яе сустранеш па ўсёй нашай краіне: ад лясной і лесастэпавай зоны еўрапейскай часткі праз неабсяжную Сібір аж да сопак Далёкага Усходу. Не зважаючы на спякоту, вечназялёная прыгажуня распаўсюдзілася далёка на поўдзены ў стэпавую зону.

У Савецкім Саюзе расце 18 відаў сосны, на Беларусі найбольш распаўсюджана сасна звычайная. У рэспубліцы ёй належыць каля 60 працэнтаў плошчы прыродных лясоў, каля 800 тысяч гектараў займаюць пасадкі культурнай сасны. Заваявала гэтае дрэва ўсеагульную павагу да сябе, бо цяжка знайсці ў ім хаця б адзіную бескарысную для чалавека часцінку. Хаты, зробленыя з сасновых бяровяных яшчэ ў XIX стагоддзі, можна і цяпер сустрэць у Драгічынскім, Навагрудскім, Нясвіжскім і іншых раёнах Беларусі.

Але, бадай, самае галоўнае ў сасны — наяўнасць у іголках лісця і драўніне мноства рэчываў, якія чалавек здаўна выкарыстоўвае ў сваіх патрэбах. Вядомы рускі падарожнік, натураліст і этнограф акадэмік Іван Ляпёхін у сваёй працы «Дзённыя запіскі падарожжа па розных правінцыях Расійскай дзяржавы» (1771—1780) упершыню даў апісанне працэсу здабычы шкіпінару і дзёгцю з сасны. Апрача шкіпінару смала сасны ўтрымлівае каніфоль — адно з патрэбнейшых рэчываў пры вырабе паперы. Ліст паперы, не праклеены каніфольным клеам, уяўляе сабой звычайную прамакатку.

Здабываюць смалу пры дапамозе падсочкі дрэў. На працягу лета адно дрэва можа даць да 1500 грамаў цягучай вадкасці. Называецца такая смала жывіцай за здольнасць «жывіць» (загойваць) раны. Па народных рэцэптах яе варачаць з цукрам і свіным тлушчам для атрымання мазі, якой змазваюць пашкоджанні скуры. Свежую жывіцу, вытрыманую з

вадой на сонечным месцы на працягу 9 дзён, людзі п'юць пры захворваннях лёгкіх. Каля 70 працэнтаў усёй здабываемай у Савецкім Саюзе смалы дае Беларусь!

Каштоўнасць для медыцыны маюць шкіпінар і каніфоль, атрыманыя з жывіцы. Шкіпінар ужываецца для націрання пры захворваннях суставаў, рэўматызме, прастудзе, а каніфоль з'яўляецца састаўной часткай лячэбных пластыраў. У апошні час гэтыя рэчывы пачалі атрымліваць на Беларусі не толькі з жывіцы, але і з асмолу — смалістых галінак і пнёў сасны пры дапамозе так званай сухой перагонкі. Вырабляюць шкіпінар Барысаўскі лесажывічны і Гомельскі дрэвапрацоўчы камбінаты.

Кожныя 100 грамаў зялёных іголак-лісточкаў сасны ўтрымліваюць да 300 міліграмаў вітаміна С. Гэтаму вітаміну спадарожнічаюць карацін, вітамін К і іншыя бялагічна актыўныя рэчывы. Колькасць вітаміну С павялічваецца ў іглы восенню і зімой па меры наступлення марозу. Шматлікія сельскагаспадарчыя прадпрыемствы рэспублікі нарыхтоўваюць з сасновых іголак вітамінную муку і карацінавую пасту. Медыкі прапанавалі спосаб прыгатавання вітаміннага напітку: 50 грамаў сасновых іголак расціраецца з такой жа колькасцю вады і варыцца на працягу 30 мінут з дабаўкай невялікай колькасці лімоннай кіслаты. Пасля 3-гадзіннага настойвання вадкасць працэдуваецца — напітак гатовы да ўжывання.

Цяжка пераацаніць лекавыя вартасці самага распаўсюджанага дрэва нашых лясоў. Любяць ласаватца насеннем шышак сасны лясныя птушкі, а вітамінны пылок, што пакрывае ранней вясной тонкай плеўкай вадаёмы, вельмі палюбіўся мяляўкам рыб. З пашанай адносіцца да сасны і хворыя на туберкулёз, і здаровыя людзі, удыхаючы прыемныя смалісты водар. Здаўна на Беларусі робяць варэнне з сасновых тычынковых каласкоў, якія збіраюць у час цвіцення сасны. Смалістае варэнне ўжываюць як лекавы сродак пры прастудзе.

Даніну павялі вечназялёнай прыгажуні, што незаўсёды пераплялася сваім ствалою з волатам-дубам непадалёк ад дарогі Нясвіж — Гарадзея, быццам мераючыся з ім сілаю, аддаюць штогод сотні жыхароў і гасцей Беларусі. Сасна — горна і нацыянальнае багацце беларускага народа.

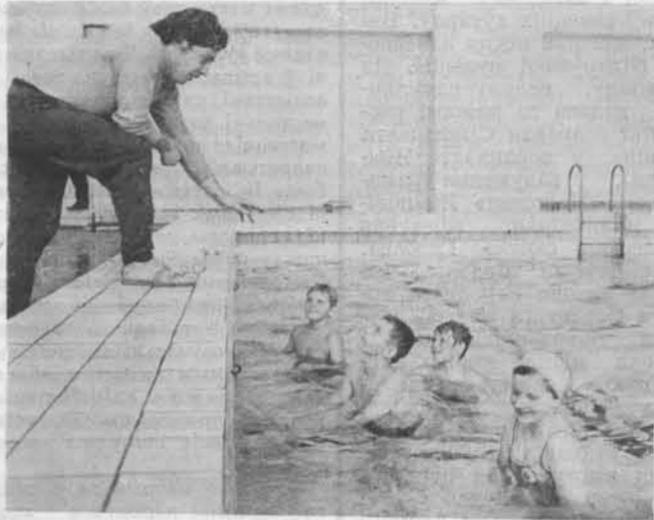
І. КАРАБАНАУ,
кандыдат біялагічных навук.

У 60 гуртках тэхнічнай творчасці і мастацкага выхавання гродзенскага Палаца піянераў і школьнікаў займаецца звыш дзвюх тысяч хлопчыкаў і дзяўчынак. Яны прыходзяць сюды па ўласнаму жаданню, каб адпачыць, цікава правесці вольны час, атрымаць веды па тых пытаннях, што хваляюць іх.

НА ЗДЫМКАХ: гродзенскі Палац піянераў і школьнікаў; заняткі ў басейне праводзіць трэнер Юрый МЕШЧАРАКОУ; Света ДАРAMEЙЧЫК і Лена КАНДРАТОВІЧ — члены клуба юных умельцаў.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

НА СЦЭНЕ НАРОДНАГА ТЭАТРА

Ашмянскаму тэатру хутка споўніцца трыццаць год. За гэты час на яго сцэне былі пастанулены «Паўлінка», «Несцерка», «Пра асабістае», «Вяселле ў Малаўцы», «Заціюканы апостал» і іншыя спектаклі, якія прынеслі яму заслужаную славу і ганаровае званне народнага.

Амаль з першых дзён ігра-

юць у тэатры шафёр Г. Падлякі, бібліятэкар В. Дабраўляніна, медсястра В. Казлова і многія іншыя аматары драматычнага мастацтва.

Зараз ашмянскі тэатр рыхтуе новую пастаноўку — музычны спектакль «Бабскі бунт» па матывах апавядання М. Шалахава. У спектаклі будуць заняты таксама спевакі і ганцыры ансамбля «Крыніца».

Л. КОЛАСАУ.

з народнага гумару

СВАЯЧКА, АЛЕ ДАЛЕКАЯ

— Што гэта за паненка была, што я бачыў учора з вамі?
— А гэта — мая сваячка.
— Блізкая, ці далёкая?
— Дзе там блізкая, аж з-пад Ашмян.

НАЙШЛА КАСА НА КАМЕНЬ

На станцыі ў буфэце сядзіць селянін і н'е гарбаты. Каля яго стайць пан і есць кураня. Палгладзей пан на селяніна, дыг голасна кажа:
— Эх, і стай жа цяпер на-

род! Што мужык, то і свіння.
— Няпраўда, — адказвае селянін. — Свіння заўсёды есць стоячы, а мужык заўсёды сядзіць.

ТАКСАМА

— Як ваша хвароба?
— А, бадай яе ліха! — вельмі ўпартая.
— А як ваша жонка?
— Таксама, пане доктар.

У БАГАТАГА КУПЦА
— Пане, пане, ідзіце хутчэй на помач! — ваш Жоржык пляць грошай праглынуў.
— Ну, і хай сабе крычыць! Я ад гэтага не збяднею!

навіны філатэліі

Асаенню Крайняй Поўначы, Паўночнага марскога шляху, прастораў Ледавітага акіяна савецкая філатэлія прысвяціла не адну серыю марак. У канцы мінулага года Міністэрства сувязі выпусціла некалькі паштовых знакаў з адлюстраваннем ледакольных суднаў, пабудаваных у дарэвалюцыйны перыяд і першыя гады Савецкай улады.

На маляўнічых мініяцюрах прадстаўлены ледаколы «Ярмак», «Красін», «Літке», «Пайлот». Усе яны — своеасаблівыя славуцасці. Ледакол «Красін», напрыклад, у 1928 годзе ўдзельнічаў у выратаванні экспедыцыі У. Нобіле, якая пацярпела бедства сярод палярных ільдоў.

У сакавіку філатэлісты паклалі

ў свае альбомы чарговую марку, прысвечаную Поўначы. Гэты паштовы знак адзначае сотую гадавіну з дня нараджэння рускага даследчыка Арктыкі Г. Сядова, які неаднойчы ўзначальваў навуковыя экспедыцыі ў Паўночным Ледавітым акіяне, у вусці ракі Калымы.

РЕДАКЦИОННАЯ КАЛЕГИЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 608